

Continent sense esperança

IV — El Zaire i el capitalisme negre

Impresiona certament el significat i estructura del War Memorial de Pretòria, que ja hem esmentat en les darreres ratlles de la crònica precedent.

L'edifici ens recorda, ràpidament, les facècies de la guerra dels «boers» —masovers en holandès— en la qual els primitius habitants d'aquest país es varen haver de batre en dos fronts simultanis. L'un dels anglesos atrets per les mines d'or i diamants i l'altre el dels negres zulús que aleshores poblaven el Transvaal, lloc que finalment va ésser conquerit pels boers.

Veiem l'anell de 39 carretes escolpides en el jardí del War Memorial, les quals recorden l'anell de defensa dels boers contra els zulús.

Aleshores, per primera vegada, ens sembla que això de l'aparteid, que tothom troba tan execrable, té la seva justificació.

La cosa és així. Quan els holandesos van desembarcar al Cap de Bona Esperança allà no hi havia ningú, de manera que mal se'ls pot dir que varen foragitar uns habitants que no hi havia. Allò que realment va passar és que fugint dels anglesos es van ficar en terra de zulús —el Tranvaal— i acabaren per conquerir-lo amb grans pèrdues i martiris per part dels zulús. Però la que militarment conquerí el Tranvaal, després de gran esforç fou Anglaterra. Així, tan collats quedaren els zulús com els «africansders», nom que encara avui es dona als fills d'holandesos nascuts a Sout Africa.

Aquests africansders —que ara són els que manen després d'haver renunciat Anglaterra— han admès negres per a les feines materials del país. Els paguen bé, estan ben peixats i ben allotjats i això és el gran tret d'Àfrica del Sur.

És allò que dèiem: què en trec de la llibertat si no tinc la mínima comoditat per a fruit-la? Què és millor, la llibertat en una cabana d'un país subdesenvolupat o la «esclavitud» amb bona taula i bones comoditats?

La resta del món diu:

— És inhumà que els negres no puguin estar dintre del cercle dels blancs, ni tinguin cap dret en el seu govern.

Aleshores hom gira la vista vers Nord-Amèrica i gosa pensar que Harlem —per exemple— no és cap paradís de felicitat ni de seguretat, ni per a blancs ni per a «couloreds».

Ara bé; la campanya mundial contra Sout Africa política, econòmica i esportiva arribarà, amb seguretat, a donar els seus fruits —la riquesa aliena molesta tothom— i la poderosa república— avui rica, ordenada i polida, on després d'una setmana no hem pogut saber com és l'uniforme dels seus policies i soldats, perquè no n'hem vist ni un— anirà esllanguint-se com la vella Europa transformada per obra i gràcia del patriotisme, l'egolatria, la desunió i un egoisme sense límits, en una tràgica penjairella que quatre àrabs fan trontollar per a la seva diversió. No; la república de South Africa tampoc no pot tenir cap esperança de sobreviure i encara que és probable que nosaltres no ho veiem, les seves últimes hores seran de revenja, d'erotisme i violència

per a caure després de la girada en la més repugnant de les vulgaritats.

En un vol sense escales hem anat directament de Johannesburg a Kinshasa, capital del ZAIRE, allò que abans se'n deia Congo Belga, i després Congo-Kinshasa per a diferenciar de l'ex-Congo francès, després Congo-Brszaville i ara Congo a seques, separades les dues repúbliques per un cabdalós riu —que neix al Ruwenzori— i que segons els d'una vorera es diu riu Congo i segons els de l'altra es diu riu Zaire.

Ens adonem de seguida que en entrar en aquest país les coses han canviat de soca-rel. Els tràmits a l'aeroport són lents i complicats. Ens mirem amb suspicàcia. Tot es va produint com si haguéssim d'agrair l'immens obsequi de deixar-nos entrar al país. El negre governant riu amb suficiència i «perdona la vida» als seus interlocutors les 24 hores del dia. Anem a un Hotel Intercontinental —capital americà, interessos de la decadent Pan American— però no ho sembla pas.

Ens limiten el canvi de moneda de manera inversemblant i els detalls d'entreteniment d'edifici i serveis pateixen d'una incúria remarcable. Tovalles tacades, papers per terra, quadres torts, aixetes que degoten...

En aquest país tot respira secret, llista negra, confidència de politbureau... Naturalment, però, no n'hi ha.

El sergent Mobutu, actual cap de govern s'està convertint en una figura mítica...

Quan el combat de boxa, per al títol màxim entre Foreman i Cassius Clay —o Mohamed Ali, com es vol dir ara— el senyor Mobutu va ésser un estel més rutilant que els propis boxadors.

Els seus retrats comencen a inundar la presidència de tots els salons públics amb la mateixa beateria que ho fan als països de darrera el teló d'acer. Jo diria que hi ha un paral·lel entre l'ex-sergent Mobutu i el senyor Amín, President d'Uganda i ex-caporal de l'exèrcit britànic.

Són globus inflats d'egolatria, ignorància, força física i coacció. Han procurat envoltar-se d'una plana major de guarda-espatlles que els permet dominar el país, empobrit per la passada guerra entre Lumumba y Tsombé. D'això, allà en diuen socialisme.

Visitem un incipient Museu, on hem d'entrar en petits grups perquè no hi ha prou gent per a «vigilar-nos» tots a l'hora. Aquí ens expliquen que de les dues voreres del riu Zaire o Congo cada dia s'intercanvien trets, cosa que demostra que, malgrat manar els negres, l'harmonia no és total entre congoloïdes. Sort que el riu té més d'un quilòmetre d'amplada i els trets es perden en immensa majoria.

El mercat de Kinshasa té un colorit espatarrant i s'hi veuen nombroses teles de colors vius i dibuixos moderns, de cotó, fabricades a Holanda i destinades als països del golf de Guinea. Les zaireses, dones en general altes i ben plantades, porten vestits d'aquestes teles i també al cap en forma de mocador o capell.

Aquestes dones ens miren amb enuig barrejat de curiositat, però és notable que quan un home del nostre grup fa un gest —autèntic o fingit— d'admiració —acompanyat o no de l'ordinari xiulet internacional de tres notes— esclaten en una gran rialla complascuda i canvien del tot de tesitura. I és que, en el fons, el seu esperit «sexy» està més desenvolupat respecte als blancs.

Els venedors mouen les mans ràpidament per situar un obstacle en el camí dels objectius fotogràfics i parlen amb acritud i a crits. Aquesta acritud canvia radicalment quan els fem alguna compra. Aleshores se'ns posa bé el venedor i tot, i arranja ràpidament la seva barraca per tal que tot surti ben afavorit.

Existeix una propaganda activíssima per enadir el poble, que viu de forma ben precària—, a expulsar els estrangers —llegeixi's «blancs»— de les seves propietats en el país, perquè «el socialisme així ho demana». El guia ens explica, però, —amb un gest de resignació— que sols un dos per cent de propietats correspon ara als blancs.

En contrapartida veiem petites caravanes de «Mercedes» dels últims models contenint senyors grossos, llardosos i opulents, vestits amb túniques de lleopard i casquets de la